Euskal Herriko Ahotsak

ahotsak.com

Maria Iruretagoiena Iturzaeta

Aia, Gipuzkoa (1926)

Aurkibidea

Biografia

Aiako Gurrutxaga baserrian jaio zen, 5 senideren artean 2.a, eta bera neska bakarra. Hala, lan asko egitea tokatu zitzaion etxean: anaia gazteena zaintzea hark 2 hilabete zituenetik, baserriko jeneroa saltzera joatea Zarautz eta Oriora, arropa garbitzea, sukaldean aritzea... Eskolara joateko denbora gutxi izaten zuen, baina bizitzak irakatsi izan dio hainbat gauza, sendagaiei buruzkoak, besteak beste. Bere ezkontza ondo gogoan du, 1956ko hotzaldiak bete-betean harrapatu baitzituen senarra eta bera eztei-bidaian. Kontalari ona eta argia.

Zintak

AIA-024

- **Proiektua**: Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Etxeberria, Eider
- **Data**: 2011-08-26
- **Iraupena**: 72 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Etxeberria, Eider

AIA-025

- **Proiektua**: Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Etxeberria, Eider
- **Data**: 2011-08-26
- **Iraupena**: 66 min
- **Euskarria**: Bideo digitala

Pasarteak

1. Alaba bakarra izanda, ardura asko izandako umetatik

- **Erref**: AIA-024/003
- **Iraupena**: 0:02:10. **Hasi**: 00:03:30. **Bukatu**: 00:05:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Haurrak zaindu eta hezi

Laburpena:
5 senideren artean, Maria zen neska bakarra eta lan asko egin behar izan zuen. Eskolara joan beharrean, anaia txikiena berak hazi zuen hark 2 hilabete zituenetik. Orduko lanak aipatzen ditu. Umea zaintzeko hainbat lan izaten ziren: jantzi, garbitu...

2. Astelehen konpletoak

- **Erref**: AIA-024/004
- **Iraupena**: 0:01:45. **Hasi**: 00:05:40. **Bukatu**: 00:07:25
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea

Laburpena:
Lehen xaboia etxean egiten zuten olioarekin eta seboarekin. 11-12 urte zituenetik, Mariak astelehenetan putzura joan behar izaten zuen arropa garbitzera. Arropa nola eramaten eta garbitzen zuten aipatzen du.

3. Aiako auto bakarraren inguruan bihurrikeriatan

- **Erref**: AIA-024/008
- **Iraupena**: 0:00:47. **Hasi**: 00:10:43. **Bukatu**: 00:11:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Autoak

Laburpena:
Aian auto bakarra ezagutu zuen Mariak garai batean. Auto hark biraderarekin (manibelarekin) funtzionatzen zuen; mutil koskorrak bihurrikeriatan aritzen ziren autoaren inguruan.

Transkripzioa
- Automobilla asko ez zan. Nik bakarra ezautu nun automobilla.
- Hemen Aian.
- Aian, egiya. Eta ba hua zea akerrakin erain ta hasten zan. Bueno, ez dakit nola hasten zan, akerrakin behintzat hasten zen nolabait´e hasten zen, erainda. Bueno. Eta geo mutil koskorrak-eta akordatzen zian nola zeatzen zan ta hari ematen zien. Eutsi ta eutsi ta atea ta atea ta erritan hasten zan, baiño mutil koskorrak, bakizu, mutil koskorrak ze izaten dian, alde iten [...] ta berriz´e akerren hasi ber eta hor teatruk. Jesus! Nik hua bakarra ezautu nun e, nik nere bizi guztin bakarra ezautu nun.
- Ta zeiñena zan kotxe hura?
- Zea, Joxemaitxo esaten zitzaiyon eta hortxe, hemen aldameneko etxe hortan bizitzen zien. Oain berrittua do, e? Baiño hor bizitzen zien.

4. Zarauzko merkatura astoarekin

- **Erref**: AIA-024/011
- **Iraupena**: 0:02:30. **Hasi**: 00:13:21. **Bukatu**: 00:15:51
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera

Laburpena:
13 21 Zarautza eta Oriora askotan joaten zen Maria baserriko jeneroa saltzera. Beraien baserrian 100 gurdi sagar betetzen zituzten. Zarauzko plazan izaten zen merkatua eta astotegia handik gertu zegoen, astoak bertan uzteko.

5. Bidean ilunpetan badaezpada ere

- **Erref**: AIA-024/012
- **Iraupena**: 0:02:19. **Hasi**: 00:15:51. **Bukatu**: 00:18:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Bideak
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:
Zalgurdiak nolakoak ziren azaltzen du. Maria ilunpetan joaten zen bidetik, astoak bazekien bidea; beldurra izaten zuen bidean norbaitek eraso egingo ote zion. Behin ijitoak azaldu zitzaizkion bidean.

6. Anaiak anaiari behatza moztu zionekoa

- **Erref**: AIA-024/014
- **Iraupena**: 0:01:30. **Hasi**: 00:19:23. **Bukatu**: 00:20:53
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak

Laburpena:
Lehen orain baino gutxiago jotzen zuten medikuarengana. Behin Mariaren anaia batek besteari behatza moztu zion aizkorarekin, eta orduan ere ez ziren medikuarengana joan.

7. Tifusaren aurkako neurriak

- **Erref**: AIA-024/016
- **Iraupena**: 0:02:38. **Hasi**: 00:21:48. **Bukatu**: 00:24:26
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Gaixotasunak

Laburpena:
Lehen tifus asko izaten zen eta oso kutsakorra zen. Hilkutxak egiten zituen arotzaren emaztea tifusak kutsatuta hil zen. Tifusa sendatzeko, gaixoei ez zitzaien urik ematen lehen. Tifusa zuen gaixoa pertsona bakarrak zaintzen zuen.

8. Pneumonia lehen

- **Erref**: AIA-024/017
- **Iraupena**: 0:00:44. **Hasi**: 00:24:26. **Bukatu**: 00:25:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Gaixotasunak

Laburpena:
Lehen jende asko hiltzen zen pneumoniagatik; odola ateratzen zen pneumonia sendatzeko.

9. Zaurian lixiba bota

- **Erref**: AIA-024/019
- **Iraupena**: 0:01:04. **Hasi**: 00:25:27. **Bukatu**: 00:26:31
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Erremedioak

Laburpena:
Igande batean anaiak hanka azpia ebaki zuen segarekin. Mariak orduan lixiba bota zion zaurian, eta min handiak izan bazituen ere, handik sendatu zen anaia.

10. Tropak Aiara iritsi zireneko beldurra

- **Erref**: AIA-024/022
- **Iraupena**: 0:01:57. **Hasi**: 00:27:46. **Bukatu**: 00:29:43
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren hasiera

Laburpena:
Gerra aurrea ezagutu zuen, eta gogoan du nazionalak Aiara iritsi zirenekoa: kalean zen eta, soldaduen tropa iristen ikusi zuenean, beldur izugarria pasa zuen.

11. Gerra ostean goseari aurre egiten

- **Erref**: AIA-024/025
- **Iraupena**: 0:01:27. **Hasi**: 00:30:55. **Bukatu**: 00:32:22
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Gerra ostean goseari nola-hala egin zioten aurre. Esnegaina erabiltzen zuten olioaren ordez. Orduan zer jaten zuten azaltzen du.

12. Su baxua, taloak eta estraperloa

- **Erref**: AIA-024/027
- **Iraupena**: 0:02:14. **Hasi**: 00:33:01. **Bukatu**: 00:35:15
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko tresnak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Su baxua nolakoa zen eta han lan egiteko zer material erabiltzen ziren azaltzen du. Irinik ez zegoen garaian, taloak jaten zituzten. Gerra ostean, estraperloan ibili behar izaten zuten.

13. Urkiolara joateko ohitura

- **Erref**: AIA-024/029
- **Iraupena**: 0:01:48. **Hasi**: 00:37:38. **Bukatu**: 00:39:26
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:
Urkiolara joateko ohitura umetatik izan du, Mariaren aita urtero joaten baitzen hara. Haraino iritsi arte zer bide egiten zuten kontatzen du. Urkiolan meza entzun eta promesa egiten zuten.

14. Komunioko soineko arrosa

- **Erref**: AIA-024/032
- **Iraupena**: 0:01:14. **Hasi**: 00:41:28. **Bukatu**: 00:42:42
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Sakramentuak

Laburpena:
Mariak gerra garaian egin zuen komunioa; soineko arrosa eraman zuen. Soineko hura nolakoa zen azaltzen du.

15. Gaztaina: gaitza eta jateko ohitura

- **Erref**: AIA-024/038
- **Iraupena**: 0:01:59. **Hasi**: 00:54:06. **Bukatu**: 00:56:05
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak

Laburpena:
Gaztainak (zuhaitzak) gaitza izan zuen, eta galdu egin zen hemen inguruan. Lehen gaztaina asko jaten zen; nola prestatzen zen azaltzen du.

16. Anaiari tximistak jo zionekoa

- **Erref**: AIA-024/040
- **Iraupena**: 0:01:05. **Hasi**: 00:57:54. **Bukatu**: 00:58:59
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Natura » Meteorologia
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak

Laburpena:
Mariaren anaia bat postearen kontra zegoela, tximistak jo zion. Inguruan zeudenek astindu egin zuten eta horregatik salbatu zen.

17. Tximistatatik babesteko moduak

- **Erref**: AIA-024/042
- **Iraupena**: 0:01:10. **Hasi**: 00:59:48. **Bukatu**: 01:00:58
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Natura » Meteorologia
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:
Tximistorratza jarri aurretik, tximistatatik nola babesten ziren azaltzen du: kandela bedeinkatuak piztu, erramu bedeinkatua erre...

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-11-16

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com